УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:80]:[130.2:005.336.2]
DOI: 10.31499/2706-6258.1(5).2021.234757

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФІЛОЛОГА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Гончарук Валентина, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
ORCID: 0000-0002-7323-0590
E-mail: goncharuk424@ukr.net
Гармаш Олена, доктор філологічних наук, доцент кафедри германської філології, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
ORCID: 0000-0002-7779-5505
E-mail: 26garmash@gmail.com
Карась Алла, старший викладач кафедри іноземних мов, Харківська державна зооветеринарна академія.
ORCID: 0000-0001-6723-8855
E-mail: irinakaras118@gmail.com

У статті з'ясовано сутність культурологічної компетентності, проаналізовано культурологічний зміст соціокультурної лінії програми з української мови для 5–9-х класів, розкрито культурологічний компонент на уроках з української мови, української літератури й українознавства. Доведено, що виховання моральних цінностей молоді відбуватиметься під час освітнього процесу, що буде спрямований на формування українських гуманістичних ідеалів. Зроблено висновок, що виховати культурну особистість зможе підготовлений у ЗВО філолог, у якого буде сформовано культурологічну компетентність.
Ключові слова: *культурологічна компетентність, майбутній філолог, формування, методика, професійна підготовка, культурна комунікація, соціокультурна змістова лінія, етнокультура.*

FORMATION OF CULTURAL COMPETENCE OF THE FUTURE PHILOLOGIST: METHODOLOGICAL ASPECT

Honcharuk Valentyna, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Literature, Ukrainian Studies and Methods of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.
ORCID: 0000-0002-7323-0590
E-mail: goncharuk424@ukr.net
Harmash Olena, Doctor of Philology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of German Philology, Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University.
ORCID: 0000-0002-7779-5505
E-mail: 26garmash@gmail.com
Karas' Alla, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages, Kharkiv State Zooveterinary Academy.
ORCID: 0000-0001-6723-8855
E-mail: irinakaras118@gmail.com

Responding to new challenges of the 21st century, education should prepare a communicative, creative, competitive specialist, ready for high-quality professional activities, able to adapt to a new educational environment, and to a critical rethinking of a significant number of innovations. Nowadays in Ukraine, there is a change of priorities; the role of education is enhanced by culture, arising a need for a specialist who has cultural competence. The following tasks were identified: to clarify the essence of the concept of "cultural competence" and prove the need of its formation in the future philologist's teacher; to analyze the cultural meaning of the social line of the program in the Ukrainian language for the 5–9 grades; to disclose the methodological aspect of the studying of ethnocultural material in the lessons of the Ukrainian language, Ukrainian literature, and Ukrainian studies. The article states that the upbringing moral and ethical values of each young person will be carried out during such an educational process, aimed at the formation of its worldview enriched with humanistic views and ideals inherent in Ukrainian ethnoculture. The philologist, who will have formed professional competences and primarily, a cultural one, will be able to prepare a cultural young generation. The current cultural competence of the future philologist will indicate his/her ability to realize himself/herself as a carrier of the culture of a certain ethnic group. The determining components of its cultural competence consider the following: the ability to master their native language at a high level; understanding of cultural ethnic images reflected in the Ukrainian literature; awareness of the peculiarities of the mentality, the nature and psychology of their ethnos; determination of cultural differences of its ethnos from the cultures of other ethnic groups. Such a philologist will subsequently help a young person to master the ability to analyze and evaluate the achievements of Ukrainian culture and orient to the ethnocultural space of the nation.
Keywords: *cultural competence, future philologist, formation, technique, vocational training, cultural communication, sociocultural content line, ethnoculture.*

У процесі входження України до європейського освітнього, культурного й економічного простору виникає нове соціальне замовлення в Україні в галузі освіти. По-перше, освіта повинна швидко реагувати на нові виклики XXI століття, вона має готувати комунікативного, креативного, конкурентоспроможного фахівця, готового до якісної професійної діяльності, до адаптації в новому освітньому середовищі та до критичного переосмислення значної кількості нововведень.

По-друге, коли в умовах інформаційного суспільства спостерігаємо низький рівень культурності молодих людей у поєднанні з жорстокістю, байдужістю, насильством, освіті слід акцентувати увагу на морально-духовному становленні особистості. Виховання морально-етичних цінностей кожної молодої людини відбуватиметься під час такого освітнього процесу, який спрямовуватиметься на формування її світогляду, збагаченого гуманістичними поглядами й ідеалами, притаманними українській етнокультурі.

З урахуванням компетентнісного підходу як основи модернізації всього освітнього процесу нині ведемо мову про культурологічну компетентність, що передбачає пізнання молодою людиною себе у своїй власній культурі, освоєння нею гуманітарних і культурних цінностей. Таку компетентність зможе в закладах загальної середньої освіти сформувати педагог, тож неабиякої важливості набуває проблема формування культурологічної компетентності майбутнього педагога, зокрема філолога, яку слід поєднувати з його особистісним розвитком і професійним зростанням.

Проблема формування культурологічної компетентності у закладі вищої освіти є комплексною, її окремі аспекти або дотичні до неї педагогічні явища вивчають і філософи, і соціологи, і культурологи, і педагоги, і психологи, і етнологи. О. Отич охарактеризувала культурологічну педагогічну парадигму як методологічну основу сучасної освіти; Л. Зеліско вказала на особливості культурологічної парадигми вищої

ISSN 2706-6258

освіти; В. Медведєва проаналізувала тенденції та особливості культурологічної освіти в поглядах закордонних дослідників; Є. Баллер, В. Біблер, Є. Бондаревська, І. Зязюн, Н. Крилова, О. Рудницька, В. Сластьонін, Н. Щуркова розглянули теоретичні засади реалізації культурологічного підходу в педагогіці; Н. Гречаник розкрила роль компетентнісного підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи; О. Музальов описав культурологічну підготовку учнів професійно-технічних закладів освіти.

У результаті професійної підготовки в майбутніх педагогів, за висновками досліджень різних учених, формується: сукупність культурологічних знань і вмінь (Ю. Юрченко), культурологічна підготовленість (Е. Ємеліна), культурологічна компетентність (М. Боровик, М. Булигіна, І. Лейфа), етнокультурна компетентність (Л. Боровиков).

Культурологічну підготовку майбутніх педагогів досліджували Т. Вінник, З. Донець, Н. Ємельянова, Т. Зюзіна, Т. Іванова, Л. Кондрацька, С. Крамська, Л. Настенко, В. Маслов, О. Панкратова, Н. Сивачук та ін.

Г. Ковальова обґрунтувала культурологічні засади національного виховання в контексті глобалізації.

Дослідники означеної нами проблеми по-різному класифікують і називають компетентності, спрямовані на опанування молодою людиною культурних здобутків. Так, А. Хуторський виділив такі ключові компетентності в особистісно-зорієнтованій парадигмі освіти, як: ціннісно-смислову, загальнокультурну, навчально-пізнавальну, інформаційну, комунікативну, соціально-трудову, особистісного самовдосконалення [20, с. 58].

Інші дослідники розглядали схожу з попередньою, але пов’язану з певним етносом, етнокультурну компетентність. Так, Л. Маєвська розглянула етнокультурну компетентність майбутнього вчителя та розкрила специфіку її формування в умовах глобалізації, О. Гуренко дослідила технологічний аспект формування етнокультурної компетентності у студентів педагогічного університету, І. Ціко провів науково-методичне дослідження проблеми формування етнокультурної компетентності учнів 5–7 класів у процесі вивчення зарубіжної літератури. Дослідженню складників етнокультурної компетентності приділили увагу О. Березюк, А. Некрасова, О. Семеног, В. Уліщенко, М. Харитонов; формування в учнів етнокультурних уподобань П. Кононенко, О. Король, Н. Лисенко, С. Павлюк, Т. Присяжна, Р. Скульський, М. Стельмахович, М. Чабайовська та інші.

Предметом дослідження вчених стала й мовнокультурологічна компетентність педагога, яку В. Зарицька розуміє як «систему здатностей вчителя, що виявляє себе у використанні знань теорії навчального предмета, умінні методично правильно формувати мовну, комунікативну, апперцептивну, інтерактивну, етичну, полікультурну, етнолінгвістичну, рефлексивну компетенції учнів в умовах особистісно-зорієнтованого підходу, діалогізації навчально-виховного процесу» [7].

З огляду на вищезазначене методичний аспект формування культурологічної компетентності майбутнього філолога потребує особливої уваги й вимагає подальшого дослідження.

Нами було визначено такі завдання дослідження: уточнити сутність поняття «культурологічна компетентність», довести необхідність її формування в майбутнього

вчителя-філолога; проаналізувати культурологічний зміст соціокультурної лінії програми з української мови для 5–9-х класів; розкрити методичний аспект вивчення етнокультурного матеріалу на уроках з української мови, української літератури й українознавства.

Вагомою в сучасній освіті та науці вважаємо «Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року», в основу якої покладено компетентнісний підхід. У ній визначено головне стратегічне завдання загальної середньої освіти – виховати випускника нової української школи національно-свідомою особистістю, патріотом з активною громадянською позицією, який знає, цінує і пропагує етнокультурний досвід [9]. У «Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді» також визнається, що навчально-виховний процес передбачає «виховання людини-громадянина, людини-патріота, основними рисами якої є національна самосвідомість, почуття любові до своєї Батьківщини, шанобливе ставлення до народних традицій, звичаїв, обрядів, як ланки, що визначає духовну єдність поколінь, почуття громадянської й соціальної відповідальності» [8]. «Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки» передбачає три вектори реалізації: громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне, духовно-моральне виховання. Одним із завдань реалізації Стратегії є «забезпечення змістового наповнення національно-патріотичного виховання на основі формування національно-культурної ідентичності» [14].

Проаналізувавши науково-методичні джерела, ми з'ясували, що вони містять ряд схожих термінів на позначення досліджуваного явища, як-от: культурознавчу, етнолінгвістичну, соціокультурну, етнокультурознавчу, загальнокультурну, лінгвокультурологічну, лінгвокраїнознавчу та ін. Незважаючи на схожість, вони відрізняються, підкреслюючи різні грані професійної компетентності вчителя. З педагогічної точки зору культурологічна компетентність вчителя – це сукупність знань про культуру в широкому та вузькому сенсі слова, які допомагають створити цілісну картину світу та вказати на роль навчальної дисципліни, яка сприяє уточненню цієї картини, дає змогу визначити місце людини у світі та способи зміни світу з урахуванням отриманих знань [13]. «Культурологічна компетентність майбутнього вчителя – це інтегративна, особистісна новобудова, що є успішним результатом професійної підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти у процесі безперервної педагогічної освіти, результативність якої обумовлена загальним рівнем сформованих у студента компетенцій, які допомагають особистості в соціалізації, розвитку світоглядно-професійних поглядів, формуванню креативного мислення та педагогічної майстерності, здатності до самореалізації, саморозвитку протягом усього життя», – зазначає Н. Гречаник. Головною ознакою сформованості культурологічної компетентності у майбутніх учителів, за дослідницею, є вміння вивчати й характеризувати українську культуру, уміння опановувати культурологічний досвід різних народів світу, уміння розрізняти національні цінності, уміння вирішувати культурологічні перешкоди у процесі майбутньої професійної діяльності [5].

Л. Синельниковою зроблено спробу розібратися у структуруванні ключових компетенцій майбутнього філолога, від сформованості яких залежатиме якість його професійної підготовки, а також рівень сформованості його мовної особистості. Ключовими у цій структурі дослідниця вважає лінгвістичну, мовну, лінгвориторичну,

текстову, мовленнєву, комунікативну, соціолінгвістичну, соціальну, соціокультурну, загальнокультурну, культурологічну, інноваційну, міжкультурну, дискурсивну, транснаціональну, екзистенційну, іншомовну, перекладацьку, самоосвітню, бізнес-філологічну, методичну, інформаційну, психологічну, планувальну компетенції [17, с. 111]. А далі, за дослідницею, уже спостерігаються певні зв'язки між компетенціями у названій нею структурі: культурологічна взаємопов'язана з перекладацькою, соціокультурною, загальнокультурною, міжкультурною; культурологічна й соціокультурна виступають складниками загальнокультурної [17, с. 112]. Погоджуємося з думкою дослідниці про те, що загальнокультурну компетенцію складають знання особливостей культури соціуму, вільне володіння навичками спілкування, які існують у конкретному соціумі й культурі.

Під час дослідження ми звернули увагу на виокремлення ученими-лігводидактами культурознавчої компетенції (порівняйте слова «культурознавча» й «народознавча» / «українознавча»), що є важливим складником професійної підготовки філолога. Кожному фахівцеві, а філологу й поготів, слід опанувати сукупність фундаментальних знань про традиційну народну культуру, про особливості менталітету й характеру народу, які проявляються у його обрядах і звичаях, фольклорних зразках, народній словесності, про етногенетичні процеси на теренах цього народу та про культурогенез. Компетентний фахівець згодом зможе успішно послуговуватися здобутим культурознавчим матеріалом у ЗЗСО. О. Семеног теж наголошує на необхідності формування в учителя-словесника культурознавчої компетентності, додаючи до неї виховний складник: «Компетентний, високоерудований вчитель-словесник має плекатися в рідному слові, а слово лише тоді набуває вагу, лише тоді стає засобом виховання, коли за ним знаходиться багатий внутрішній світ, високі моральні принципи, особистість педагога» [18].

Культурологічну компетентність філолога засвідчуватиме його активна участь у процесі спілкування, де він проявлятиме себе як носія культури, що виражається у мові. Цю думку підтверджує А. Галенко, додаючи, що культурологічна компетентність учителя-філолога «передбачає знання лексики з національно-культурним компонентом, найменування предметів і явищ традиційного українського побуту, звичаїв, обрядів, народної творчості, живопису, фольклору тощо» [4].

На основі проведеного аналізу науково-методичних досліджень можемо сформулювати визначення культурологічної компетентності майбутнього філолога, яким оперуватимемо у статті: це інтегрована якість, яка вказує на його всебічну обізнаність, духовну й естетичну вихованість; на здатність володіти національно-культурним здобутком (традиції, звичаї, обряди, народний досвід); знаходити зафіксовані в мові, художній літературі, фольклорі компоненти духовної та матеріальної культури; уміти передавати їх учням; уміти бачити спільне й відмінне в різних культурах. Така компетентність слугує основою для здійснення філологом якісної професійної діяльності, спрямованої на формування патріота-громадянина, національно мовної особистості, яка вільно володіє рідною мовою, на високому рівні знає національну культуру, уміє використовувати необхідні виражальні засоби у різних ситуаціях.

Культурологічний аспект навчання і виховання на уроках української мови – актуальна проблема сучасної шкільної освіти. Тому стандарти мовної освіти

орієнтують учителя не лише на навчання учнів граматики, орфографії, пунктуації, а й на формування мовної та духовної культури школяра [3; 6]. Навчання рідної мови повинно поєднуватися з вихованням свідомого ставлення до неї як до духовної, моральної і культурної цінності народу, яка є основою для виховання патріотизму та справжнього громадянства.

Сьогодні актуально в суспільстві постає проблема – сформувати культуру сучасної людини [1]. Вирішення цієї проблеми пов'язуємо з розумінням освіти як найважливішого каналу передачі культури молоді. Такі науковці-теоретики та вчителі-практики, як: М. Гнаткович, О. Потапенко, Г. Потапенко, В. Зарицька, Т. Донченко, Є. Більченко, Т. Бугайко, Л. Ярова та ін., висловлювали свої переконання в необхідності наповнення соціокультурної змістової лінії, яка є засобом опанування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, культурологічним матеріалом.

У сучасному освітньому просторі України особлива роль належить мовній освіті покоління, що підростає. Під час уроків молодь повинна сприймати українську мову як особливе національне явище, яке втілює у собі історичну, фольклорну й культурну пам'ять народу та водночас є джерелом знань у різних галузях національної і загальнолюдської культур. Наука і мистецтво, релігія і література, міфологія і філософія, які засновані на культурологічному підході, стають зрозумілими всім членам суспільства, які спілкуються однією мовою.

Залежно від мети і пріоритетів вивчення навчальна програма з української мови поділяється на чотири змістові лінії, завдання кожної з яких забезпечити той чи інший аспект вивчення мови (мовленнєву, мовну, соціокультурну й діяльнісну або стратегічну). Якщо мовленнєва і мовна змістові лінії програми визначають чіткі критерії, за якими оцінюють рівень навчальних досягнень учнів, то соціокультурна лінія має загальний характер, підпорядковуючись двом попереднім лініям (її виконання контролюється опосередковано), а її зміст не носить лінійного характеру (звідси труднощі в її дотриманні на уроках). Попри це, у програмі вказані вимоги до рівня соціокультурної компетентності учнів: «використовує українську мову як засіб формування ціннісної позиції щодо громадянського патріотизму, любові до Батьківщини, української природи, почуття гордості за свою країну, поваги до її історії, культури й історичних пам'яток, сімейних цінностей, визнання цінності здоров'я свого й інших, оптимізм у сприйманні світу» [10; 19].

Т. Рогальська підкреслює, що соціокультурна лінія (особливо культурологічний матеріал) у межах компетентнісного підходу до навчання української мови є надзвичайно важливою: «у рамках її реалізації учні отримують знання особливостей національної культури, у них виробляються уміння користуватися цими знаннями, а також знаннями, отриманими на уроках з інших предметів через українське слово: матеріальна і духовна культура народу стають невід'ємною частиною людської сутності; формуються духовні та моральні основи світогляду у відповідності до загальнолюдських норм та специфіки національної культури» [16]. Разом із засвоєнням культурних здобутків у школярів формуються лінгвістичні, мовленнєві, комунікативні уміння, удосконалюються всі види мовленнєвої діяльності – тобто здійснюється формування мовної особистості, відбувається становлення громадянина.

Українська мова перебуває з культурою в найтісніших зв'язках: відображається у ній, виражає, пропагує, зберігає її. Людина є головним образом соціокультури, а

ISSN 2706-6258

мовна ситуація, компонентом якої є мовний статус, мовна політика, окреслює ціннісні орієнтири, які визначають національну ідентичність носія певної мови і культури.

Вчителю-словеснику слід продумати цілу систему використання на уроках української мови історичного та культурного (українознавчого, народознавчого, етнографічного, мистецького, фольклорного) матеріалу, що сприятиме, з одного боку, досягненню мети освітнього процесу, а з іншого – формуванню культурологічної компетентності його учасників.

За Т. Рогальською, змістове наповнення соціокультурної лінії передбачає підбір соціокультурного матеріалу (народознавчого, історичного, мистецького, освітнього тощо) [16]. Фахівець-філолог підбиратиме для вивчення конкретної теми з української мови необхідний етнокультурний матеріал й успішно використовуватиме його на уроках.

Сьогодні в ЗЗСО особливого значення надається літературній освіті, яка покликана виховати духовно багату особистість, забезпечити формування в неї культурологічної компетентності, а також умінь яскраво і влучно формулювати нові ідеї у результаті праці над літературним текстом. Коли в освітньому просторі спостерігаємо якісні зміни, коли розвивається сучасна методика викладання (з'являються інноваційні методи й технології навчання та ін.), простежуються негативні тенденції загальнокультурного розвитку учнів: «відсутність мотивації до читання і проблема формування читацької культури учнів; відсутність ґрунтовних знань про основні культурні та мистецькі явища; низький рівень мовної культури учнів» [2, с. 57]. Українська література посідає особливе місце у шкільній освіті: вона дає учням знання про світобудову, робить акцент на смислових і світоглядних аспектах, допомагає відшукати ціннісні орієнтації. Філолог формує у молодої людини ряд важливих компетенцій: вдумливо читати, опрацьовувати додаткову літературу, мислити, аргументувати.

Сьогодні філологу на уроках української літератури потрібно організувати свою роботу так, щоб вона налаштовувала школярів на критичний аналіз і оцінку подій, відображених у прочитаних творах, на вироблення в них навичок влучно висловлюватися, вести дискусію й упевнено доводити свою думку. Для підтвердження сказаного доцільно навести слова В. Пустохіної про значення такої роботи: вона сприятиме підготовці «компетентного читача, який може інтерпретувати художній твір не стільки на інтуїтивному рівні, скільки з опертям на мовно-літературні знання, який володіє естетичним смаком, здатний осмислювати літературний твір як художнє ціле й ділитися своїми думками, переживаннями з іншими» [15, с. 196]. Упровадження культурологічного принципу до організації навчання української літератури у ЗЗСО передбачає висвітлення зв'язків літератури з міфологією, фольклором, звичаями, віруваннями, культурними традиціями народу. Доцільне їхнє поєднання визначає культурологічну лінію змісту літературної освіти. Згідно з нею філологові необхідно продумано й цілеспрямовано добирати дидактичний матеріал до кожної теми з літератури. Учитель на уроках української літератури створює всі можливості для засвоєння молодими людьми культурної спадщини свого та інших народів, виховання їх у контексті «діалогу культур» і розвитку їхньої культурологічної компетентності. Література є невіддільною від мистецтва, тому, плануючи навчально-дослідницьку діяльність школярів, філологу слід скласти перелік творів мистецтва, які будуть увиразнювати головну думку літературних творів, створюватимуть історичне та культурне тло, на якому відбуваються відображені в них події.

Варто зазначити, що в поданому в «Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти…» [9] переліку ключових компетентностей реалізація завдання формування культурологічної компетентності передбачена завдяки увазі до соціальних і громадянських компетентностей, до загальнокультурної грамотності [9; 11]. Однак серед заявлених у них знань, умінь і цінностей жодна позиція не відповідає потребі націотворення. Ефективним засобом здійснення завдань нової освітньої політики є українознавство як галузь науки, що інтегрує знання з історії, археології, лінгвістики, етнографії, правознавства, релігієзнавства, етики, естетики, педагогіки та інших освітніх дисциплін. Сьогодення вимагає змістовної організації і проведення українознавчої роботи в освітніх закладах, оновлення її змісту, форм і методів.

Нами було зроблено такі висновки:

1. В основу сучасного освітнього процесу повинно бути покладено культурологічний підхід. Найперше фахівці-філологи повинні подбати про успішну реалізацію такого підходу в ЗЗСО.

2. Заклади вищої освіти відповідно до запитів освіти XXI ст. покликані здійснювати професійну підготовку філолога, головним складником якої є його культурологічна компетентність, яку розуміємо як інтегровану якість, що указує на його всебічну обізнаність, духовну й естетичну вихованість; на здатність володіти національно-культурним здобутком; знаходити зафіксовані в мові, художній літературі, фольклорі компоненти духовної та матеріальної культури; уміти передавати їх учням; уміти бачити спільне й відмінне в різних культурах.

3. Формувати культурологічну компетентність молодого покоління в ЗЗСО філолог найкраще зможе на уроках української мови, української літератури й українознавства. Змістове наповнення соціокультурної лінії з української мови передбачає підбір філологом етно- і соціокультурного матеріалу й використання його на цих уроках. Формування культурологічної компетентності на уроках української літератури передбачає, крім підбору етнокультурного матеріалу, й висвітлення зв’язків української літератури з міфологією, фольклором, звичаями, мистецтвом і культурними традиціями народу. Також філологу належить подбати і про змістовну організацію і проведення українознавчої роботи в освітніх закладах, у процесі якої буде успішно формуватися культурологічна компетентність молодої людини.

4. Вважаємо, що методично доцільно організована філологом освітня діяльність у ЗЗСО з використанням етнокультурного матеріалу, з підібраними формами й методами освітньої діяльності, забезпечить виховання відповідальних громадян, їхнього емоційно-ціннісного ставлення до національної культурної спадщини, а також сприятиме збагаченню культурного потенціалу українського народу.

Перспективою подальших розвідок у цьому напряму вважаємо сучасні технології формування культурологічної компетентності майбутнього філолога у ЗВО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біда О. А., Гончарук В. А., Гончарук В. В. Роль українських народних традицій у формуванні культури сучасної людини. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки».* 2016. № 3. С. 145–148.
2. Богосвятська А. І. Методика компетентнісного викладання на уроках літератури. *Зарубіжна література в школах України.* 2012. № 7–8. С. 56–63.
3. Бондаревская Е. В., Кульневич С. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах

воспитания. Ростов-на-Дону: Учитель, 1999. 560 с.
4. Галенко А. М. Культурологічна компетентність у структурі професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей. *Науковий вісник Донбасу.* 2012. № 4. URL: http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN20/12gamsfs.pdf (дата звернення: 19.03.2021).
5. Гречаник Н. І. Компетентнісний підхід у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Імідж сучасного педагога.* 2020. № 2(191). С. 20–25.
6. Державний стандарт базової середньої освіти / Постанова Кабінету Міністрів від України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ (дата звернення: 19.03.2021).
7. Зарицька В. Мовно-культурологічний аспект формування професійної культури сучасного педагога. *Українська мова в сучасному культурному просторі Східної України:* матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції. Донецьк: Український культурологічний центр, 2010. С. 90–99.
8. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#n13 (дата звернення: 26.03.2021).
9. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2017/02/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf (дата звернення: 19.03.2021).
10. Навчальна програма для ЗНЗ №б/н від 14.06.2017 «Українська література. 5–9 класи». URL: https://base.kristti.com.ua/?p=4469 (дата звернення: 26.03.2021).
11. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення: 26.03.2021).
12. Указ Президента України «Про цілі сталого розвитку України до 2030 року». URL: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825 (дата звернення: 26.03.2021).
13. Панкратова О. Культурологическая компетентность учителей и ее формирование в системе взаимодействия ИПК ПРО и гимназии № 65. URL: pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.doc (дата звернення: 19.03.2021).
14. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2015#Text (дата звернення: 19.03.2021).
15. Пустохіна В. І. Формування культурологічної компетентності старшокласників у процесі навчання української літератури: риторичний підхід. *Педагогічна риторика: історія, теорія, практика:* монографія / [Кучерук О. А., Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. та ін.]; за ред. О. А. Кучерук. Київ: КНТ, 2016. С. 196–207.
16. Рогальська Тетяна. Формування культурологічної компетентності учнів 5–11 класів на уроках української мови: прагматичний аспект: методичний посібник. Ужгород: Гражда, 2016. URL: https://vseosvita.ua/library/formuvanna-kulturologicnoi-kompetentnosti-ucniv-126141.html (дата звернення: 19.03.2021).
17. Синельникова Л. Комплекс професійних компетентностей у проекції на особистість філолога XXI століття. *Освіта Донбасу.* 2011. № 1(144). С. 109–117.
18. Семеног О. Український фольклор: навч. посіб. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 254 с.
19. Українська мова. Програма для 5–9-х класів ЗНЗ. URL: https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56134/ (дата звернення: 26.03.2021).
20. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования. *Народное образование.* 2003. № 2. С. 58–64.

REFERENCES

1. Bida, O. A., Honcharuk, V. A., Honcharuk, V. V. (2016). Rol ukrainskykh narodnykh tradytsii u formuvanni kultury suchasnoi liudyny. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriia «Pedahohichni nauky», 3, 145–148* [in Ukrainian].
2. Bohosviatska, A. I. (2012). Metodyka kompetentnisnoho vykladannia na urokakh literatury. *Zarubizhna literatura v shkolakh Ukrainy, 7–8, 56–63* [in Ukrainian].
3. Bondarevskaia, E. V., Kulnevych, S. V. (1999). Pedahohyka: lychnost v humanystycheskykh teoryiakh y systemakh vospytanyia. Rostov-na-Donu [in Russian].

4. Halenko, A. M. (2012). Kulturolohichna kompetentnist u strukturi profesiinykh kompetentnostei studentiv filolohichnykh spetsialnostei. *Naukovyi visnyk Donbasu*, № 4. URL: http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN20/12gamsfs.pdf [in Ukrainian].
5. Hrechanyk, N. I. (2020). Kompetentnisnyi pidkhid u formuvanni kulturolohichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly. *Imidzh suchasnoho pedahoha, 2(191), 20–25* [in Ukrainian].
6. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity / Postanova Kabinetu Ministriv vid Ukrainy vid 30 veresnia 2020 r. № 898 URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/ [in Ukrainian].
7. Zarytska, V. (2010). Movno-kulturolohichnyi aspekt formuvannia profesiinoi kultury suchasnoho pedahoha. Ukrainska mova v suchasnomu kulturnomu prostori Skhidnoi Ukrainy: materialy mizhrehionalnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Donetsk: Ukrainskyi kulturolohichnyi tsentr, 90–99 [in Ukrainian].
8. Kontseptsiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei i molodi. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#n13 [in Ukrainian].
9. Kontseptsiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku. URL: http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2017/02/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf [in Ukrainian].
10. Navchalna prohrama dlia ZNZ №b/n vid 14.06.2017 «Ukrainska literatura. 5–9 klasy». URL: https://base.kristti.com.ua/?p=4469 [in Ukrainian].
11. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf [in Ukrainian].
12. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro tsili staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku». URL: https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825 [in Ukrainian].
13. Pankratova, O. Kulturolohycheskaia kompetentnost uchytelei y ee formyrovanye v systeme vzaymodeistvyia YPK PRO y hymnazyy № 65. URL: pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.doc [in Ukrainian].
14. Pro Stratehiiu natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi na 2016–2020 roky. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580/2015#Text [in Ukrainian].
15. Pustokhina, V. I. (2016). Formuvannia kulturolohichnoi kompetentnosti starshoklasnykiv u protsesi navchannia ukrainskoi literatury: rytorychnyi pidkhid. *Pedahohichna rytoryka: istoriia, teoriia, praktyka* / [Kucheruk O. A., Holub N. B., Horoshkina O. M. et al.]; O. A. Kucheruk (Ed.). Kyiv: KNT, *196–207* [in Ukrainian].
16. Rohalska Tetiana. (2016). Formuvannia kulturolohichnoi kompetentnosti uchniv 5–11 klasiv na urokakh ukrainskoi movy: prahmatychnyi aspekt. Uzhhorod. URL: https://vseosvita.ua/library/formuvanna-kulturologicnoi-kompetentnosti-ucniv-126141.html [in Ukrainian].
17. Synelnykova, L. (2011). Kompleks profesiinykh kompetentnostei u proektsii na osobystist filoloha XXI stolittia. *Osvita Donbasu, 1 (144), 109–117* [in Ukrainian].
18. Semenoh, O. (2004). Ukrainskyi folklor. Hlukhiv [in Ukrainian].
19. Ukrainska mova. Prohrama dlia 5–9-kh klasiv ZNZ. URL: https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56134/ [in Ukrainian].
20. Khutorskoi, A. (2003). Kliuchevye kompetentsyy kak komponent lychnostno oryentyrovannoi paradyhmy obrazovanyia. *Narodnoe obrazovanye, 2, 58–64* [in Russian].

ISSN 2706-6258